

עין משפט
גזר מצוה

צ א מיי פיי מהל' זכיה
ה' יב סגנ עשין פכ
טוש"ע ח"מ סימן קכב
סעף ט:

צא ב ג ד מיי פיד
מהל' זכיה ה' ד ה
סגנ עשין פ"ב טוש"ע
ח"מ סי' קכב סעף ח:
ה נמיי פ"ג מהל' זכיה
ה"א טוש"ע ח"מ סי' ס"י
רמא סעי' אן:

צב ו מיי פ"ח מהל' זכיה
ה' יז סגנ עשין פכ
טוש"ע ח"מ סימן יג סעף
ז:

מוסף תוספות

א. הלכך כיון דאיתיה למקבל בשעת מתן מצות הובריר שובח משעת המתנה ומורישו לירושיו. מוס' הלא"ש. ב. גבי התקבל יו גיט, כשאומר. מוס' הלא"ש. ג. (ד) שורא דדידיה היינו בלא טעם אלא בצדון הדיין הדבר תלוי. מוס' הלא"ש. ד. ולא רבי אליעזר, והוא ר' אלעזר בן שמוע, דאי גריס רבי אליעזר היה קשה. מוס' צ"צ קטן ד"ה רבי אלעזר. ה. גבי קנין דרשכים מרע. שם. ו. ואי גרס ר' אליעזר בתרוייהו א"כ לעירבינהו וליתבינהו המחלף נכסיו על פיו ר' אלעזר אומר אחד בריא כו' בדי"ב בחול אבל בשבת דבריו קיימין וכו' ואת ל' בין בשבת מהפליגהו להרבי כבי ש"מ הראשון הוא ר"א בן שמוע וכו' ואת ל' בין בשבת בחול צריך קנין ופליג אדרי' אליעזר ור' יהושע. ט. בלא קנין וכו' ואלא ש"מ גרסו ר' אלעזר וכו' וגרסי' ולא לחוש לדבריו ר' אלעזר. שס.

פסקי ר"ד

בפקדון זה דהשתא אנן שהדי ונתיחא ליה לבעליו שיצא מידו: ר' אחא בר יאשיה חיל' איספקא דכספא בנהודעא א"ל לר' דוסתאי ברי' ינאי ולר' יוסי בן כפר בחדי דקאיתת אתויה ניהליה אזיל יהובה ניהליהו אמרי להו ניקי מנייכו א"ל לא אהדריהו ניהלן ר' יוסי בן כפר דאמר להו לא פירוש אצ"ר האי איספקא שהוא כלי של סכף היה פקדון ואומן שאין רצונו שיהא פקדון בידי אחר ולאו כוכי דמי אפ"ה לא היה רוצה להחזיר לו דהא ר' אחא גלי דעתיה ונתיחא ליה שיחנהו להם יריאוהו לו לאונטא דאדורא(א) לא קביל עליה משום הכי לא היה רוצה ר' יוסי להחזיר לו כי היה באחריות על המשלח שכבר זכה לר' אחא בענין זה וישעיה שמסרו לו: הולך מנה לפלוגי הולך ובקשו ולא מצאו פי' מרלא קאמר הולך מנה לפלוגי שאני חייב לו או פקדון שיש לו בידי ש"מ דהאי מנה לאו מנה של הלוואה או של

פקדון הוא אלא של מתנה הוא כלי' דהוה בעי למיתן מנה מתנה לחבירו ואמר ראובן לשמעון הולך מנה זה ללוי שאני נותן לו במתנה והלך שמעון ולא מצא ללוי שכבר מת תני חדא יחזור למשלח ותניא אידך יחזור ליורשי מי שנשתלחו לו לימא בהא קמיפלגי דמר סבר הולך כוכי דמי ומר סבר לאו כוכי דמי פי' יחזור למשלח דהיינו ראובן קסבר הולך במתנה לאו כוכי דמי וכיון דלא זכה לר' בחייו לא ינתנו ליורשיו אלא יחזור לראובן המשלח ומאן דתני ליורשי מי שנשתלחו לו קסבר הולך כוכי דמי ומשעה שמסר ראובן לשמעון קנאם לוי אותם המעות דוכין לאדם שלא בפניו והילכך יחזור ליורשי לוי. א"ר אבא בר ממל לא דכי"ע הולך לאו כוכי דמי ולא ק' האי בבריא האי בש"מ פי' דכי"ע במתנה (מתנה) הולך לא כוכי דמי דדוקא במנה של הלוואה או במנה של פקדון תניא לעיל דהולך וכן כוכי דמי אבל במנה דקבעי למיתן ליה מתנה ולא מחייב ליה מידי הולך לאו כוכי דמי והאי דתני יחזור למשלח מיירי דהולך לאו כוכי דמי ולא זכה בו לוי מיד בקבלת שמעון כיון שלא מצאו חי יחזיר המנה לראובן המשלח שהוא לא היה נותן מתנה אלא ללוי שהיה אוהבו ומכירו ולא ליוורשי הילכך מסתמא יחזור המנה לראובן ואח"כ יעשה ראובן מה שירצה ובשליחותו הראשונה אינו רשאי לתת ליורשי לוי שהוא לא מינהו שלוח אלא ליתן ללוי ולא ליוורשי והאי דתני ליורשי מי שנשתלחו לו מיירי בשכ"מ דק"ל דברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי וכל זמן שאין חזר בו הולך דידיה כוכה דמי ומשעה שמסר ראובן דהוה שכ"מ ביד שמעון שלוחו זכה בהן לוי הילכך ינתנו ליוורשיו: רב זכדי אמר הא הוא בשכ"מ ולא ק' הא דאיתיה למקבל בשעת מתן מצות הא דליתיה למקבל בשעת מתן מצות פי' הא הוא בש"מ דהולך דידיה כוכה דמי אבל מהו אם איתיה לוי בחיים בשעה שמסר ראובן הש"מ המנה לשמעון כבר זכה בו לוי ואם מצאו שמת לוי המנה ליוורשיו ואם נמצא שמת לוי טרם שיסמור המנה לשמעון לא קנה כלום שאילו (לא) היה יודע ראובן שמת לוי לא היה מוכה לו זה המנה ומטורי לשמעון ונמצאת זכיהו וזו בטעות ולא קנה לוי המנה הילכך יחזירנו לראובן

יד:

הא בשביב מרע. אור"י אע"ג דמת מקבל צחיי נותן ולא קני אלא אחר מימת נותן אפ"ה קנו יורשין דדעת נותן הוא דכיון שישנו למקבל בשעת מתן מצות שיזכה המקבל אחר מימתו או הוא או יורשיו ואפי' לא נולדו יורשי מקבל עד אחר מימת נותן קנו אפי' למ"ד(י המזכה לעובר לא קנה דדברי שביב מרע כשמת כנסוורים למקבל משעת נתינת שביב מרע או אמירתו א': **וְר' יהודה הנשיא בשם רבי יעקב אומר הולך לאו כוכי.** ואע"ג דרבי אית ליה צפרק המקבל (לקמן סג.)¹ הולך ותן לה זכה לה המקבל לה רצה לחזור לא יחזור דהולך ותן כזי התם משום שאמר השליח אשמן אמהה המקבל לי גטי דמסממא על דעת כן נותן לו כל זמן שאינו אומר כהדיא אי אפשי שמקבל לה: **וחכמים אומרים יחלוקו.** כל תיקון שצ"ש מפרש **בשערים** דרצינו האי דלקיים ואין נראה לר"י אלא היכא לאשכחן כהדיא יחלוקו דלדרכה אומרים אוקי ממונא בחזקת מריה:

ובאן אמרו שורא עדיף. מכאן מדקדק ר"מ דאין לפרש שורא כמו שפי' צקונטרס צפ' הכותב (כמוצות פה:) גצי שניהם קרובים שניהם שכנים שניהם תלמידי חכמים שורא דדייני דהיינו שידקדק הדיין את מי היה אוהב יותר ולמי היה דדעתו ליתן וכאן נמי פירש צקונטרס כמו התם אלא¹ יתן הדיין למי שירצה כי הכא דקאמר מה שירצה שליח יעשה וקרי ליה שורא: **ר' אריעזר אומר אחד בריא ואחד בו.** אור"מ דר' אלעזר גרס¹ דכספא פלוגי רבי אליעזר ורבי יהושע¹ ה"א כ"א צנצת דכריו קיימין אצל לא צחול ורבי יהושע כו' אצל צרישא פלוגי צין צחול צין צנצת מדלא עריבינהו¹ ועוד מדפרכי רבנן לרבי אלעזר מאימין של בני רוכל דלמא צנצת היה דמודה רבי ר"א ועוד דקאמר התם קונים משכני מרע ואפי' צנצת ולא לחוש לדברי ר"א ואי אדר"א קאי הא מודה הוא צנצת דכריו קיימים¹ ואע"ג דר"מ קאמר התם דלר"א צחול דכריו קיימים ולא צנצת התם לא קאי אר"מ אלא אמתני' ועוד דלמר הכא דר"מ כר"א והולך מנה משמע דצחול מיירי ור"מ אית ליה התם דלר"א צחול דכריו קיימים אלא דהא ג' מחלוקת בדבריו:

ורבי

לאו כוכי מיהו היכא דמית אמרינן מצוה לקיים דברי המת וחכמים אומרים יחלוקו מספקא להו וכאן אמרו שורא עדיף ורבי שמעון הנשיא מעשה אתא לאשמועי' לא בבריא דכולי עלמא לא פלוגי והכא במאי עסקינן בשביב מרע ובפלוגתא דר' אלעזר ורבנן קמיפלגי דתנן¹ המחלף נכסיו על פיו ר' אלעזר אומר האחד בריא ואחד מסוכן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה וחכמים אומרים יאלו ואלו נקנין באמירה אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תינתן

דרבי אלעזר. דמשוי ליה לשביב מרע כצריא: **על פיו.** על פי זאזתו מחלק נכסיו לנניו ולא צוהו: **בשעה: נכסף צשטר ובחזקה.** שזכך הן נקנים מן הצריא ושכ"מ נמי לרבי אלעזר אי לאו אקניניהו צהכי לא מייקנו:

המביא גמ פרק ראשון גיטין

אמר להו אין. מהדרכא: **אמר להו לא.** כדאמר' לעיל¹ אם צא לחזור אינו חוזר: **אמרו לו.** לר' דוסתאי: **חזי מר מאי קעביד.** דלא קמהדר לן: **עז רמו ליה.** הרצה הכוזה לשון מורי. **ל"א טב רמנו ליה יפה ראויות המכות הללו:** **אמאי קעביד הכי.** שנתרנית להחזיר מיד: **סן אמה.** אנשי מדות גבוהים צוקומה:

ויוצטן אמה. אף מלבושיהן מאויימים משאר בני אדם: **ומדצין מחליהן.** כלומר קולן עבה וגרסא הדיבור יוצא מטיבורין: **אדרא וארטא ופילי צריש:** ולא מלאו. שמת: **כוזי דמי.** וכיון שזכה בהן צחיייו ינתנו ליוורשיו: **דכ"ע הולך לאו כוזי דמי גרסי':** **בשביב מרע.** שכל זמן שלא חזר צו דכריו ככתובים וכמסוורים והולך ידייה זכי הוא ויתנם ליורשי מי שנשתלחו לו שהרי זכה אציהן צחיייו: **צצריא.** יחזרו למשלח דהולך לאו כזי דמי וזה לא שלחו אלא למקבל ולא ליוורשיו: **הא ופא בשביב מרע.** דהולך ידייה זכי הוא: **הא דאויסה למקבל.** צעולס:

בשעס מתן מעווס. ושלוח זכה בהן מיד וכשמת זכו יורשיו מכחו: **הא דליסיה למקבל.** שכבר מת וזה לא היה יודע נמלאת זכיה צטעות ולא קנו יורשין: **הא ופא צצריא.** והולך ידייה לאו כוזי דמי: **הא דמיס מקבל צחיי נוסף.** יחזרו למשלח דלא זכה בהן מקבל ואפילו מת הנותן צחזירת השליח אין כאן משום מלוה לקיים דברי המת שקודם מיתתו צטלו דכריו משעת מיתת המקבל: **ופא.** דקתני ליורשי מי שנשתלחו לו: **דמיס נוסף.** דלאחר שמסרן שלוח מת ועדיין מקבל חי הלכך משעת מיתת הנותן זכה בהם המקבל משום דמלוה לקיים דברי המת ואפילו היה צריא: **ר' יהודה הנשיא כו'. לקמן מפרש מאי פלוג איש אומרים: ופאן אמרו.** צצבל: **מה שירצה שליח יעשה.** לפי מה שרצה דדעתו של משלח אם היתה עינו וזה צמתנה לו ואוהב צית המקבל ופא צציו: **ס"ק.** דלא אית צמת משלח ואמר יחזרו למשלח: **סבר הולך לאו כוזי דמי.** אצל אם מת משלח לא ידעינן מאי קאמר צה: **ור' נסן ור' יעקב.** הוסיפו על דכריו ואמרו דאפי' מת משלח לית לן צצריא דמלוה לקיים דברי המת: **וי"א הולך כוזי דמי.** ופלוגי אפילו לא מת משלח ואמילתיה דת"ק¹ נקאן. ודעד דמדקאמר רבי יהודה הנשיא מלוה לקיים דברי המת ש"מ שמעיניהו ליש אומרים דמלו טעמיהיו צהולך כוזי דמי ואפי' לא מת משלח ואמר איזו דוקא מת דמלוה לקיים דכריו אצל לא מת לא הולך לאו כוזי דמי: **מספקא להו.** א"י כוזי דמי אי לא ואי מלוה לקיים אי לא: **שורא.** רשות עינוי של שליח: **עדיף.** מחלוקה צמילתא דמספקא: **צצריא כולי עלמא לא פליגי.** דלאו כוזי דמי: **וצפלוגסא**

כצניתי ותן כוכי דמי משום דהוה מחוייב לו אבל כמנה מתנה דלא מייחבי ליה מידי אמרי' הולך ותן לאו כוכה דמו אבל ודאי אם אמר לו בפי' זכה בעבור פלוגי ק"ל זכין לאדם שלא בפניו ואפילו מת לוי ינתנו ליוורשיו והכי נמי תני בסופא דההיא מתני' דלעיל דתניא כותיה דרב בתוספתא (פ"א ה"א) תן מנה זה לפלוגי הולך מנה זה לפלוגי תן שטר מתנה זה לפלוגי אם רצה להחזיר יחזיר והכי נמי אמרי' לקמן בפ' השולח (לב:) אמר אביי נקטינן שלוח מתנה כשלוח הגט למאי נפקא מינה להולץ ותן דלאו כוכה דמי והלכתא כר' אבא דאמר שאם היה הנותן ש"מ אמרינן ביה הולך כוכי דמי דדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי והלכתא נמי כרב וביד דאמר דלגבי ש"מ דאמרינן ביה הולך כוכי דמי דוקא אם היה המקבל חי בשעת מסירת המעות מיד ראובן לבי שמעון אבל אם לא היה חי לא קנאם יחזירו למשלח והלכתא נמי כרב פפא דאע"ג דבבריא לא אמרי' הולך כוכי דמי היכא דמית נותן בחיי מקבל מצוה על בני נותן לקיים דברי המת וזוכה בהן לוי ויתננו ליוורשיו ואי ק' היכי אמרינן גבי מתנה דהולך ותן לאו כוכי דמי והא עד כאן לא פלוגי ר"מ ורבנן בתן שטר שחזרו זה לעבדי אלא דר"מ סבר חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות ורבנן סברי זכות הוא לו אבל בתן מנה זה לפלוגי דהוא זכות אפי' ר"מ מודה שאם רצה להחזיר לא יחזיר ומ"ש מנה מתנה משטר שחזרו עבד לרבנן דהוא זכות לעבד ואמרינן שאם בא לחזור אינו חוזר. חשוכה העבד דומה למנה חוב ולמנה פקדון דשייכי בעלים בגויה משום הכי אמרינן הולך כוכי דמי אבל מנה מתנה דלא שייך מקבל בגויה אמרינן הולך לאו כוכה דמי ועבד נמי הא שייך בגויה שהרי המפקיד נכסיו העבד קנה עצמו ב"ח ואין אדם יכול להחזיקנו שהוא מחזיק בגופו אלא שמשועבד לרבו היכא דאמר רבו תן שטר שחזרו זה לעבדי או הולך זכה בו העבד כמנה של הלואה וכמנה של פקדון והלכך בין אמר תן בין אמר הולך כוכי דמי:

מסורת הש"ס

א) נע' בערוך ערך דבר ב'ג,
ב) ככת"י נוסף ינתנו,
ג) נע"י מוס' צ"צ טו: ד"ה י"א וכן צ"ל נמי הפא',
ד) נלקמן טו. מ. מכוזות
ה.) ס' כחזיות דג'ג,
ו) צ"ב קטו, ו' נע"א',
ז) צ"ב קמב, ט' ונע"ע
ח) צ"ב קט. ד"ה ר"א',

גליון הש"ס

גב' אי הב' ע' מחדשי
בסור שור גיטין מז ע"צ:
רש"י ד"ה סכפאא להו אי כוכי. ע' מ"ל פיד מהל' מלוה ה' ו ד"ה ולענין הלכה:

הגהות הב"ח

א) גבי ופאן אמרו מה שירצה לצ"ל ותינת כל נמחק:

מוסף רש"י

ר' אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו'. ר"א סברא ליה דדברי שביב מרע אינם ככתובין ומסוכרין כלל אלא כצריא בעלמא ויזין קנין כשאר מתנת צריא, ואע"ג דמית לא קנה מקבל ממתה בלא קנין ואפילו מליה ממתת מינה נמי לריא כפי קנין, שריה מעשה על אמן של בני רוכל דאומקין במלוה מתנת מיתת ואפי"ה פליג ר"א ואמר לוי נלממיס בני רוכל מקבים אמת ושלח דקין קיימו דצריא כי אם לקומסן (רשב"ם ב"ב קנו). ואחד מסוכן. ואף על גב דלא שייך מיד לז מוקטן צאמיה כלל, וגרסא צציי דכיון דלא מפליג ר"א צין שביב מרע לגרוא לענין היכא דמית, הוא הדין היכא דעמר אינו חוזר אז קט מידו לריא (שם). גבי רוכל. שם אבינן (שם קנו).

פסקי ר"ד (המשך)

ומה שירצה ראובן יעשה: רב פפא אמר הא הוא בבריא ולא ק' הא דמית מקבל בחיי נותן הא דמית נותן בחיי מקבל פי' הא הוא בבריא דהולך ידייה אלא כוכי דמי והילכך אם מת לוי בחיי ראובן יחזירו לראובן שלא זכה בהן לוי בקבלת שמעון אבל אם מת ראובן בחיי לוי אע"ג דהולך לאו כוכי דמי כיון שמת ראובן הנותן ועדיין לוי בחיים אמרי' מצוה לקיים דברי המת ומצוה על בני ראובן לקיים מתנת אביהם ומפני זה חטעם זכה בהן לוי ואפעי' שמת לאחר מכאן ינתנו ליוורשיו וסלקי שמעתתא בהכי דהולך במתנה לאו כוכי דמי וה"ה לתן (ס"א) ויכול לחזור בו שלא ליתן) דדוקא לגבי מנה שאני חייב לו או פקדון שיש לוי בידי תניא לעיל דהולך

^[1] נראה דריז' דאפי' לשמאל לא היה צריך להחזיר דהא ליכא כאן מנין